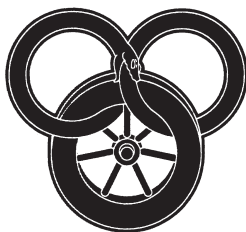

PONOVOROĐENI ZMAJ

Treća knjiga u serijalu Točak vremena

ROBERT DŽORDAN

Preveo
Ivan Jovanović

■ Laguna ■

Naslov originala

Robert Jordan

The Dragon Reborn

Book Three of The Wheel of Time

Copyright © 1991 by Robert Jordan

Copyright © 2002, 2021 za srpsko izdanje, LAGUNA

Posvećeno Oliveru Rigniju Starijem
(1920–1988)

Učio me je uvek da sledim san, a kad ga uhvatim, da ga proživim.

I hodiće putevima mnogim, i kome će njegovo ime biti znano, jer mnogo puta rođen biće i mnoštvo lica imati, kao što to bejaše i kao što će biti bezbroj i bezbroj puta. U dolasku svome preokrećuće naše živote poput rala pluga i istrgnuti nas iz tišine u kojoj smo. Raskinuće naše veze i okovati nas u lance. Stvoriće budućnost i raščiniti sudbinu.

– iz *Komentara u Zmajskim proročanstvima*, od Džurit Dorin, desne ruke kraljice Almorena 742. g. p. s., Treće doba.

MRTVO MORE

Pustoš

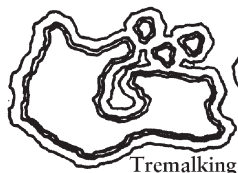
AILE DAŠAR

ZENICA SVETA

ARITSKI
OKEAN

Tremalking

Kalm

Maradon

SALDEJA

Kraj sveta

Bandar Eban

Reka Dagon

ARAD DOMAN

R. Akuum

Katar

Pacis Svar
(Mračna sunna)

Tomanska glava

Falme

Almotska
ravnica

Baerlon

Dve reke

Reka Andahar

TARABON

Elmora

Tančiko

GELDAN

Džehana

Garenov zid

Amador

AMADICIJA

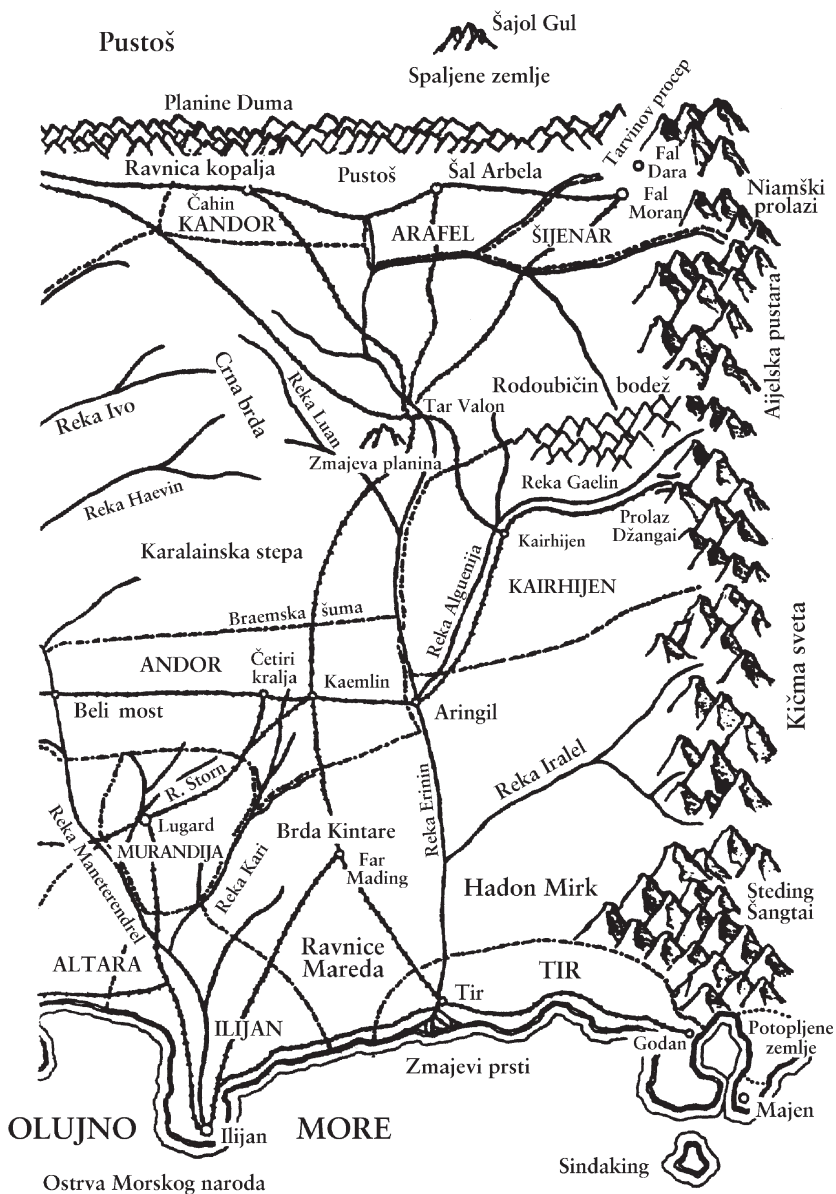
Reka Šarija

Obala senki

Vetrogrizov
prst

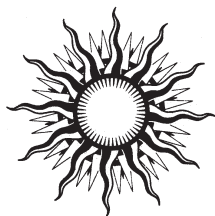
Ebou Dar

Reka Elar

PROLOG

Tvrđava Svetla

Pogled Pedrona Nijala lutao je po odaji za prijem, ali tamne oči izgubljene u mislima ništa nisu videle. Dronjave tapiserije, bojni barjaci neprijatelja iz njegove mladosti, stapali su se s tamnim drvenim pločama kojima su kameni zidovi bili obloženi. Čak i ovde, u srcu Tvrđave Svetla, zidovi behu debeli. I jedina stolica u sobi – masivna, visokog naslona i skoro kao presto – beše za njega nevidljiva koliko i nekoliko raštrkanih stočića, koji su činili sav nameštaj u sobi. Čak je i čovek s belim plaštom, koji je s jedva obuzdanom revnošću klečao na velikom pečatu u vidu plamtećeg sunca na širokim podnim daskama, na trenutak nestao iz Nijalovog uma, mada bi ga retko ko tek tako zanemario.

Džaret Bajar imao je vremena da se opere pre no što su ga doveli pred Nijala, ali i kalpak i oklopni prsni bili su mu potamneli od puta i ulubljeni od upotrebe. Tamne upale oči sijale su grozničavo. Kao da mu je svaka suvišna trunčica mesa na licu isparila. Nije imao mač – u Nijalovom prisustvu to je bilo zabranjeno – ali kao da je bio na ivici nasilja, poput psa koji iščekuje da ga puste s povoca.

Vatre su gorele u dugim ognjištima na krajevima sobe, tako da nije bilo hladno, iako je bila zima. Bila je to jednostavna soba – soba jednog vojnika. Sve je bilo valjano načinjeno, ali ništa kitnjasto – izuzev razgranatog sunca. Nameštaj je u prijemnu dvoranu gospodara kapetana zapovednika Dece Svetla došao skupa s čovekom koji se uspeo na taj položaj. Bleštavo sunce od žeženog zlata istanjile su generacije molilaca, a onda je bilo zamenjeno i ponovo istanjeno. Bilo je to dovoljno zlata da se kupi bilo koje imanje u Amadiciji, kao i plemićka titula uz njega. Deset godina

Nijal je prelazio preko tog zlata ne razmišljajući o njemu, ništa više no što je mislio o plamtećem suncu izvezenom na grudima bele tunike koju je nosio. Pedrona Nijala zlato nije zanimalo.

Naposletku pogled mu pade na sto pred njim. Bio je prekriven mapama, razbacanim pismima i izveštajima. Među tom gomilom bila su tri labavo zamotana crteža. Nevoljno uze jedan. Nije bilo bitno koji; svi su slikali istu scenu, mada su ih različite ruke iscrtale.

Nijalova koža bila je tanka kao palimpsest. Godine su je zategle preko tela koje kao da je bilo samo od kostiju i žila, ali na njemu nije bilo ni traga slabosti. Niko nije došao na Nijalov položaj pre no što mu je kosa osedela, niti bilo ko mekši no što je kamenje Kupole Istine. Ipak, on odjednom posta svestan žilavosti šake s crtežom, svestan potrebe za hitnjom. Vreme je prolazilo. *Njegovo* vreme je prolazilo. Mora biti dovoljno. On ga mora učiniti dovoljnim.

Naterao se da napola odmoti debeli pergament, tek toliko da vidi lice koje ga je zanimalo. Krede su bile malo razmrljane od putovanja u bisagama, ali lice se jasno videlo. Sivooki mladić crvenkaste kose. Delovao je visoko, ali teško je bilo zasigurno reći. Da nije bilo kose i očiju mogao bi da prođe kroz bilo koju varoš, a da ne privuče pažnju.

„Ovaj... ovaj *momak* proglasio se Ponovorođenim Zmajem?“ – promrmlja Nijal.

Zmaj. Od toga imena oseti hladne zube zime i starosti. Ime koje je nosio Lijus Terin Telamon kada je svakog muškarca sa sposobnošću da usmerava Jednu moć osudio na ludilo i smrt, i samog sebe s njima. Prošlo je više od tri hiljade godina otkako je ponos Aes Sedai i Rat Senke doveo do kraja Doba legendi. Tri hiljade godina, ali proročanstvo i legenda pomagali su ljudima da zapamte bar suštinu, ako ne detalje. Lijus Terin Rodoubica. Čovek koji je otpočeo Slamanje sveta, kada su ludaci sa sposobnošću da osete silu što pokreće svemir sravnili čitave planine sa zemljom i drevne krajeve prekrili morem. Kada je čitav zemni šar promenjen, a svi preživeli bežali poput životinja pred šumskim požarom. Nije se završilo sve dok poslednji muški Aes Sedai nije umro. Tek su tada raštrkani ostaci ljudskog roda mogli da otpočnu s pokušajima da grade među ruševinama – tamo gde su i ruševine ostale. Sve to bilo je urezano u pamćenje pričama koje su majke ispredale deci. A proročanstvo je reklo da će se Zmaj ponovo roditi.

Nijal nije nameravao da to bude pitanje, ali Bajar ga je tako shvatio. „Da, moj gospodaru kapetane zapovedniče, jeste. To je gore ludilo od bilo kog drugog lažnog Zmaja za koga sam ikada čuo. Već su mu se hiljade

priklonile. Tarabon i Arad Doman su u građanskom ratu, kao i u međusobnom sukobu. Vode se borbe preko čitave Almotske ravnice i Toman-ske glave. Tarabonci protiv Domanaca, svi protiv Prijatelja Mraka koji su za Zmaja. U najmanju ruku, borbi je bilo dok ih zima nije uglavnom smirila. Nikada nisam video da se to tako brzo proširilo, moj gospodar kapetane zapovedniče. Kao da je neko bacio fenjer u senjak. Sneg je možda prigušio strasti, ali na proleće oganj će buknuti jače no ranije.“ Nijal ga ućutka podignutim prstom. Već mu je dvaput dozvolio da u potpunosti ispriča svoju priču, glasom oporim od gneva i mržnje. Nijal je ponešto saznao iz drugih izvora, a o nekim stvarima bio je obavешten više od Bajara, ali svaki put kada bi čuo njegovu priču, ponovo bi ga žacnula. „Geofram Bornhald i hiljadu Dece mrtvo. A Aes Sedai su to uradile. Siguran si, Dete Bajare?“

„Potpuno, moj gospodar kapetane zapovedniče. Nakon čarke na putu za Falme, video sam dve veštice iz Tar Valona. Koštale su nas više od pedeset mrtvih pre no što smo ih načičkali strelama.“

„Ti si *siguran* – siguran da su to bile Aes Sedai?“

„Tlo nam se cepalo pod nogama.“ Bajarov glas zvonio je uverenjem. Džaret Bajar nije bio maštovit; smrt je bila deo vojničkog života, u ma kom obliku. „Munje su iz vedrog neba padale na naše redove. Moj gospodar kapetane zapovedniče, šta bi drugo mogle biti?“

Nijal sumorno klimnu. Od Slamanja sveta nije bilo muških Aes Sedai, ali žene koje su još svojatale tu titulu bile su dovoljno zlo. Trtljaju o svojim Trima zakletvama: da ne govore neistinu, da ne prave oružja da se ljudi međusobno ubijaju, da koriste Jednu moć kao oružje samo protiv Prijatelja Mraka ili nakota Senke. Ali sada su pokazale da su te zakletve samo laži. Oduvek je znao da sila kojom one upravljaju nikome nije potrebna, izuzev da bi izazvala Tvorca, a to znači služila Mračnome.

„A o onima što su zauzeli Falme i pobili polovinu jedne od mojih legija ništa ne znaš?“

„Gospodar kapetan Bornhald rekao je da se nazivaju Seanšanima, moj gospodar kapetane zapovedniče“, stameno odgovori Bajar. „Rekao je da su Prijatelji Mraka. Njegov juriš ih je slomio, iako su ga ubili.“ Glas mu posta silovitiji. „Bilo je mnoštvo izbeglica iz grada. Svi sa kojima sam govorio složili su se da su stranci pobeđeni i u bekstvu. To je delo gospodara kapetana Bornhalda.“

Nijal tiho uzdahnu. Bile su to skoro istovetne reči koje je Bajar prethodno izgovorio pričajući o vojsci koja je došla naizgled niotkuda i

zauzela Falme. *Dobar vojnik*, pomisli Nijal, *Geofram Bornhald uvek je tako govorio, ali ne i čovek koji misli svojom glavom.*

„Moj gospodaru kapetane zapovedniče“, odjednom kaza Bajar, „gospodar kapetan Bornhald *jeste* mi naredio da se držim podalje od bitke. Moje je bilo da posmatram i tebi podnesem izveštaj. I da njegovom sinu, gospodaru Dainu, kažem kako je poginuo.“

„Da, da“, nestrpljivo odgovori Nijal. Na trenutak pogleda Bajarovo upalo lice, a zatim doda: „Niko ne sumnja u tvoje poštenje ili hrabrost. To je baš ono što bi Geofram Bornhald uradio pred bitku, ako bi imao bojazni da će svi pod njegovim zapovedništvom poginuti.“ *Nisi ti dovoljno maštovit da tako nešto izmisliš.*

Od tog se čoveka ništa više nije moglo saznati. „Valjano si se poneo, Dete Bajare. Imaš moju dozvolu da vest o smrti Geoframa Bornhald odneseš njegovom sinu. Dain Bornhald je s Emonom Valdom – po poslednjem izveštaju, u blizini Tar Valona. Možeš im se pridružiti.“

„Hvala, moj gospodaru kapetane zapovedniče. Hvala.“ Bajar ustade i duboko se pokloni. Ali dok se pridizao, oklevao je. „Moj gospodaru kapetane zapovedniče, *bili* smo izdani.“ Glas mu posta hrapav od mržnje.

„Taj Prijatelj Mraka vas je izdao, Dete Bajare?“ Nije mogao da se suzdrži; glas mu dobi na oštrini. Čitava godina planiranja propala je među hiljadu leševa Dece, a Bajar je želeo da priča o jednom čoveku. „Mladi kovač koga si samo dvaput video, taj Perin iz Dve Reke?“

„Da, moj gospodaru kapetane zapovedniče. Ne znam kako, ali znam da je krivica njegova. Ubeđen sam u to.“

„Videću šta se u vezi s njim može uraditi, Dete Bajare.“ Bajar ponovo otvori usta, ali Nijal diže žilavu šaku da ga predupredi. „Sada možeš da ideš.“ Čovek upalog lica više nije imao izbora no da se ponovo pokloni i ode.

Dok su se vrata za njim zatvarala, Nijal sede u svoju stolicu visokog naslona. Zbog čega je Bajar mrzeo tog Perina? Suviše je bilo Prijatelja Mraka da bi se snaga traćila na mržnju prema jednom određenom. Previše Prijatelja Mraka, na visokim i na niskim položajima, krije se iza veštih jezika i širokih osmeha, služeći Mračnoga. Svejedno, neće škoditi da se tom spisku doda još jedno ime.

Meškoaljio se na tvrdoj stolici, pokušavajući da udobno smesti svoje stare kosti. Po ko zna koji put poneo se mišlju da možda jastučić ne bi bio prevelik luksuz. I po ko zna koji put odbacio tu misao. Svetom vlada haos – nema vremena da se preda starosti.

Pustio je da mu svi ti znaci propasti lete kroz um. Tarabon i Arad Doman u ratu, građanski rat u Kairhijenu, a budući da su Tir i Ilijan stari neprijatelji, i tamo je počela da plaminja ratna groznica. Možda ti ratovi sami po sebi ništa ne znače – ljudi vode ratove – ali obično dolaze jedan po jedan. A sem lažnog Zmaja negde na Almotskoj ravnici, još jedan je u Saldeji, a treći muči Tir. Trojica odjednom. *Mora da su svi lažni Zmajevi. Mora da je tako!*

A još i desetine sitnica. Neke od njih možda su tek neosnovane glasine, ali uzevši sve ostalo u obzir... Aijeli viđeni čak u Murandiji i Kando-ru. Samo dvojica ili trojica odjednom, ali jedan ili hiljadu, Aijeli su iz Pustare izašli jedva jednom za sve godine od Slamanja. Samo su u vreme Aijelskog rata izašli iz te puste divljine. Priča se da Ata'an Mijere, Morski narod, zanemaruje trgovinu zarad potrage za znacima i predskazanjima – u vezi s čim, ne govore. Plove brodovima tek upola punim, pa čak i praznim. Ilijan je prvi put u skoro četiri stotine godina sazvao Veliki lov na Rog i poslao Lovce u potragu za čuvenim Rogom Valera, za koji pro-ročanstvo kaže da će dozvati mrtve junake iz groba da se protiv Senke bore u Tarmon Gai'donu, poslednjoj bici. Glasine govore da su Ogijeri, odu-vek tako povučeni da sada većina prostog sveta misli da su samo legenda, sazvali sastanke među udaljenim stedinzima.

Ali Nijalu je najviše govorila činjenica da su umešane Aes Sedai. Pri-ča se da su neke od svojih sestara poslale u Saldeju da se suoče s Mazri-mom Taimom, lažnim Zmajem. Ma koliko to kod muškaraca bilo retko, Taim je mogao da usmerava Jednu moć. To je bilo dovoljno da ga se pla-še i da ga preziru. Malo je ljudi mislilo da se neko takav može poraziti, izuzev uz pomoć Aes Sedai. Bolje dozvoliti Aes Sedai da pomognu, nego suočiti se s neizbežnim užasima kada on poludi. Ali Tar Valon je izgleda poslao druge Aes Sedai da pruže podršku lažnom Zmaju u Falmeu. Ništa drugo se nije uklapalo u činjenice.

Krv mu se sledila od tog obrasca. Haos je bivao sve veći. Nečuvene stvari dešavale su se iznova i iznova. Činilo se da čitav svet ključa. Bilo mu je jasno da Poslednja bitka zaista dolazi.

Svi njegovi planovi bili su uništeni. Planovi koji bi mu osigurali slavu među Decom Svetla za stotinu pokolenja. Ali metež znači i priliku, a imao je nove planove s novim ciljevima. Ako bude mogao da zadrži sna-gu i volju da ih ostvari. *Svetlosti, samo mi daj da dovoljno dugo poživim.*

Prenu se iz svojih sumornih misli kada začu kolebljivo kucanje. „Napred!“ – prasnu.

Sluga u belom i zlatnom kaputu i pantalonama uđe i pokloni se. Pogleda prikovanog za pod, najavi da je Džaihim Karidin, Posvećeni Svetlosti, Inkvizitor Šake Svetla, došao na zapovest gospodara kapetana zapovednika. Karidin se pojavi odmah za slugom, ne sačekavši da Nijal progovori. Nijal mahnu sluzi da ode.

Pre no što se vrata ponovo zatvoriše, Karidin se uz kovitlac snežnog plašta spusti na jedno koleno. Iza rasplamsalog sunca na grudima plašta bio je skerletni pastirski štap Šake Svetla, koju su mnogi zvali Ispitivačima, mada retko kada njima u lice. „Kao što si zapovedio moje prisustvo, moj gospodaru kapetane zapovedniče“, snažnim glasom kaza, „tako se ja vratih iz Tarabona.“

Nijal ga na trenutak osmotri. Karidin je bio visok, dobroano zašao u srednje godine, s pomalo prosedom kosom, ali krepak i snažan. Kao i uvek, tamne upale oči znalački su gledale. Nije ni trepnuo pod tihim posmatranjem gospodara kapetana zapovednika. Malo je ljudi imalo tako čistu savest ili debele živce. Karidin je klečao, spokojno čekajući, kao da je kratka i oštra naredba da napusti svoje zapovedništvo i bez odlaganja se vrati u Amador, bez ikakvog obrazloženja, bila nešto svakodnevno. Ali svejedno, govorilo se da je Džaihim Karidin strpljiviji od kamena.

„Ustani, Dete Karidine.“ Dok je ovaj ustajao, Nijal doda: „Stigle su mi uznemirujuće vesti iz Falmea.“

Karidin ispravi nabore svog plašta dok je odgovarao, glasom na samoj ivici prikladnog poštovanja, skoro kao da je govorio sa sebi ravnim, a ne s čovekom koga se zakleo da će do smrti služiti: „Moj gospodar kapetan zapovednik misli na vesti koje je donelo Dete Džared Bajar, zamenik pokojnog gospodara kapetana Bornhalda.“ Krajičak Nijalovog levog oka zatrepta; bio je to stari znak besa. Trebalo bi da samo trojica ljudi znaju da je Bajar u Amadoru, a niko sem Nijala da ne zna odakle je došao. „Ne pravi se suviše pametan, Karidine. Tvoja želja da sve znaš mogla bi te jednog dana odvesti u šake tvojih sopstvenih Ispitivača.“

Karidin na to ime tek neznatno stisnu usne. „Moj gospodaru kapetane zapovedniče, Šaka svuda traga za istinom, da bi služila Svetlosti.“

Da bi služila Svetlosti. Ne da služi Deci Svetla. Sva Deca služila su Svetlosti, ali Pedron Nijal često se pitao da li Ispitivači zaista sebe smatraju delom Dece. „A kakvu mi istinu možeš reći o događajima u Falmeu?“

„Priatelji Mraka, moj gospodaru kapetane zapovedniče.“

„Priatelji Mraka?“ Nijal se hladno nasmeja. „Pre nekoliko nedelja primio sam od tebe izveštaj da je Geofram Bornhald sluga Mračnoga jer je, protivno tvojim naređenjima, poslao vojnike na Tomansku glavu.“ Glas

mu posta opasno tih. „Misliš li sada da me ubediš da je Bornhald, kao Prijatelj Mraka, odveo hiljadu Dece u smrt boreći se protiv drugih Prijatelja Mraka?“

„Nikada se neće saznati da li je bio Prijatelj Mraka, ili ne“, ravno odgovori Karidin, „budući da je poginuo pre no što je mogao biti ispitan. Ali nemam sumnje da su oni koji su zauzeli Falme Prijatelji Mraka. Prijatelji Mraka i Aes Sedai. A još i podržavaju lažnog Zmaja. Jedna moć je uništila Bornhalda i njegove ljude. U to sam siguran, moj gospodar kapetane zapovedniče. Baš kao što je uništila i vojske koje su Tarabon i Arad Doman poslali protivu Prijatelja Mraka u Falmeu.“

„A šta s pričama da su osvajači Falmea stigli s druge strane Aritskog okeana?“

Karidin odmahnu glavom. „Moj gospodar kapetane zapovedniče, ljudi su prepuni glasina. Neki tvrde da su to vojske koje je pre hiljadu godina Artur Hokving poslao preko mora; da su se vratile da zauzmu zemlju. Ma, neki čak tvrde da su u Falmeu videli i samog Hokvinga. I pola junaka iz legendi pored njega. Čitav zapad, od Tarabona do Saldeje, ključa. Svakoga dana stotinu novih glasina ispliva na površinu, sve gora od gore. Ti takozvani Seanšani nisu ništa drugo no još jedna rulja Prijatelja Mraka koja se skupila da podrži lažnog Zmaja, ali ovog puta uz otvorenu podršku Aes Sedai.“

„Gde su ti dokazi?“ – sumnjičavo upita Nijal. „Imaš li zatvorenike?“

„Ne, moj gospodar kapetane zapovedniče. Kao što ti je Dete Bajar bez sumnje rekao, Bornhald je uspeo da ih rasprši. A svakako da niko koga smo ispitivali nije hteo da prizna kako podržava lažnog Zmaja. Što se dokaza tiče... dvostruki je. Ako bi mi moj gospodar kapetan zapovednik dozvolio?“

Nijal nestrpljivo mahnu.

„Prvi deo je odričan. Malo je brodova pokušalo da pređe Aritski okean. Većina njih nikad se nije vratila. Oni koji su uspeali da se vrate krenuli su nazad pre no što im je nestalo hrane i vode. Čak ni Morski narod ne prelazi Arit, a oni plove gde god ima prilike za trgovinu, čak i do zemalja s one strane Aijelske pustare. Moj gospodar kapetane zapovedniče, ako uopšte *ima* bilo kakvog kopna preko okeana, predaleko je da se do njega dospe. Okean je jednostavno preširok. Prevesti vojsku preko njega nemoguće je koliko i letenje.“

„Možda“, lagano kaza Nijal. „To svakako jeste značajno. A drugi deo?“

„Moj gospodar kapetane zapovedniče, mnoštvo onih koje smo ispitivali rekli su da su se na strani Prijatelja Mraka borila čudovišta. Svojih

tvrdnji držali su se čak i na poslednjem stepenu upita. Šta bi to moglo biti sem Troloka i drugog Nakota Senke, nekako dovedenog iz Pustoši?“ Karidin raširi ruke kao da je to ključno. „Većina ljudi misli da su Troloci samo pustolovne priče i laži, a većina ostalih smatra da su svi pobijeni u Troločkim ratovima. Kako bi drukčije nazvali Troloka no *čudovište*?“

„Da. Da, možda si u pravu, Dete Karidine. Rekoh, možda.“ Nije želeo da Karidinu pruži zadovoljstvo da zna kako se slaže s njegovim mišljenjem. *Neka neko vreme radi na tome.* „Ali šta s njim?“ – pokazao je crtežima. Ako imalo dobro poznaje Karidina, Inkvizitor je u svojim odajama imao primerke. „Koliko je opasan? Može li da usmerava Jednu moć?“

Inkvizitor jednostavno slegnu ramenima. „Možda može, a možda i ne. Nema sumnje da Aes Sedai mogu da ubede ljude kako mačka usmerava, ako im se prohte. Što se tiče toga koliko je opasan... Svaki lažni Zmaj opasan je dok se ne ukloni, a jedan koga Tar Valon otvoreno podržava desetostruko je opasniji. Ali sada je manje opasan no što će biti za pola godine, ako ne bude zaustavljen. Zarobljenici koje sam ispitivao nikad ga nisu videli, niti pojma imaju gde se sada nalazi. Njegove snage su raštrkane. Sumnjam da ih je na jednom mestu više od dve stotine. Bilo Tarabonci, bilo Domanci mogli bi u svakom trenutku da ih počiste, samo da nisu toliko zauzeti međusobnim sukobima.“

„Čak ni lažni Zmaj“, suvo reče Nijal, „nije dovoljan da zaborave četiri veka koškanja oko vlasti nad Almotskom ravnicom. Kao da imaju snage da je zadrže.“ Izraz Karidinovog lica nije se promenio. Nijal se zapita kako je mogao da bude tako spokojan. *Nećeš još dugo biti spokojan, Ispitivaču.*

„Nije bitno, moj gospodar, kapetane zapovedniče. Svi su u svojim logorima zbog zime, ako se izuzme nešto raštrkanih čarki i prepada. Kada otopli dovoljno da se vojska kreće... Bornhald je na Tomanskoj glavi sa sobom u smrt odveo samo pola svoje legije. S drugom polovinom loviću tog lažnog Zmaja sve do njegove smrti. Leš nije opasnost ni po koga.“

„A ako se suočiš s onim sa čime se Bornhald suočio? Aes Sedai koje usmeravaju Moć s namerom da ubiju?“

„Njihov veštičluk ne štiti ih od strela, ili noža u tami. Umiru kao svako drugi.“ Karidin se nasmeši. „Obećavam ti uspeh pre leta.“ Nijal klimnu. Čovek je sada bio pun samopouzdanja. Siguran da bi opasna pitanja već usledila, da ih uopšte ima. *Trebalo je da se setiš, Karidine, da su me smatrali dobrim taktičarem.* „Zašto“, tiho upita, „nisi poveo u Falme svoje snage? S Prijateljima Mraka na Tomanskoj glavi i čitavom vojskom njih u Falmeu, zašto si pokušao da zaustaviš Bornhalda?“

Karidin trepnu, ali glas mu osta staložen. „Isprva behu samo glasine, moj gospodar kapetane zapovedniče. Tako divlje glasine da niko u njih ne bi mogao poverovati. Dok sam ja saznao istinu, Bornhald se već upustio u bitku. Bio je mrtav, a Prijatelji Mraka raštrkani. Sem toga, moj zadatak bio je da obasjam Svetlom Almotsku ravnicu. Nisam mogao da zanemarim naređenja zarad glasina.“

„Tvoj zadatak?“ – viknu Nijal i ustade. Karidin je bio za glavu viši od njega, ali svejedno ustuknu. „Tvoj zadatak? Tvoj zadatak bio je da zgrabiš Almotsku ravnicu! Prazno vedro koje niko ne drži, sem rečima i papirima. Trebalo je samo da ga napuniš. Narod Almota ponovo bi zaživeo pod vlašću Dece Svetla, i to bez potrebe da se pravimo da smo u službi neke budale od kralja. Amadicija i Almot. Tarabon bi bio u stezi između nas. Za pet godina tamo bismo bili uticajni koliko i ovde, u Amadiciji. A ti si sve to upropastio!“

Osme se napokon izgubi. „Moj gospodar kapetane zapovedniče“, pobuni se Karidin. „Kako sam mogao predvideti šta će se desiti? Još jedan lažni Zmaj. Tarabon i Arad Doman naposletku stupaju u rat nakon što su tako dugo režali jedni na druge. A Aes Sedai posle tri hiljade godina laži otkrivaju kakve su zaista! Ali nije sve izgubljeno. Mogu da pronađem i uništim tog lažnog Zmaja pre no što se njegovi sledbenici ujedine. Kada se Tarabonci i Domanci međusobno poubijaju, možemo ih očistiti s ravnice bez...“

„Ne!“ – prasnu Nijal. „Gotovo je s tvojim planovima, Karidine. Možda bi smesta trebalo da te prepustim tvojim Ispitivačima. Visoki Inkvizitor ne bi se bunio. Škripi zubima da pronađe nekoga ko će preuzeti krivicu za ono što se dogodilo. Nikada ne bi gurnuo jednog od svojih, ali sumnjam da bi negodovao ako bih ukazao na tebe. Nekoliko dana pod ispitivanjem, i priznao bi bilo šta. Čak i da si Prijatelj Mraka. Za nedelju dana završio bi pod dželatovom sekirom.“

Karidinovo čelo orosi se znojem. „Moj gospodar kapetan zapovednik...“ – stade da proguta. „Moj gospodar kapetan zapovednik izgleda da hoće da kaže kako postoji neki drugi izlaz. Ako bi samo rekao šta je to, moja dužnost je da poslušam.“

Sada, pomisli Nijal. Sada je vreme da se bace kocke. Naježi se, kao da se našao u bici i odjednom shvatio da su svi na sto koraka od njega neprijatelji. Gospodari kapetani zapovednici nisu išli kod dželata, ali više njih znalo je da iznenadno i neočekivano umre, brzo bude ožaljeno i smesta zamenjeno ljudima s manje opasnim zamislima.

„Dete Karidine“, odlučno kaza, „pobrinećeš se da ovaj lažni Zmaj ne umre. A ako mu se bilo koja Aes Sedai suprotstavi, umesto da ga podrži, upotrebićeš svoje *noževe u tami*.“

Inkvizitor razjapi usta. Ali brzo se oporavi, zamišljeno odmerivši Nijala. „Dužnost je ubijati Aes Sedai, ali... Dozvoliti da lažni Zmaj bude na slobodi? To... to bi bila... izdaja. I svetogrđe.“

Nijal duboko udahnu. Osećao je kako nevidljivi bodeži vrebaju u senkama. Ali više nije mogao nazad. „Nije izdaja uraditi ono što se mora. A čak i svetogrđe može biti podneto zarad neke svrhe.“ Samo te dve rečenice bile su dovoljne da ga ubiju. „Znaš li kako ujediniti ljude iza sebe, Dete Karidine? Najbrži način? Ne? Pusti lava – besnog lava – na ulice. I kada se ljudi potpuno uspaniče, kada se prestrave, smireno im reci da ćeš se ti za to postarati. A onda ga ubij, i naredi da se lešina obesi da je svi vide. Pre no što počnu da razmišljaju, izdaš još jedno naređenje i poslušaće ga. Ako nastaviš da izdaješ naređenja, nastaviće da ih slušaju, jer ti si ih spasio. Ko će bolje voditi?“

Karidin nesigurno klimnu. „Nameravaš li da... sve zauzmeš, moj gospodaru kapetane zapovedniče? Ne samo Almotsku ravnicu, već i Tarabon i Arad Doman?“

„Moje je da nameravam, a tvoje da se pokoravaš i služiš kao što si se zakleo. Očekujem da čujem kako glasnici na brzim konjima još noćas polaze za Ravnicu. Siguran sam da znaš kako da sročiš naređenja da niko ne posumnja. Ako moraš da napadaš nekoga, neka to budu Tarabonci i Domanci. Ne bi valjalo da ubiju mog lava. Ne, tako mi Svetlosti, prisilićemo ih na mir.“

„Kako moj gospodar kapetan zapovednik zapoveda“, brzo reče Karidin. „Slušam i pokoravam se.“ Prebrzo.

Nijal se hladno osmehnu. „U slučaju da tvoja zakletva nije dovoljno snažna, znaj ovo: ako taj lažni Zmaj umre pre no što naredim njegovu smrt, ili ako ga zarobe veštice iz Tar Valona, jednog jutra pronaći će te s bodežom u srcu. A ako bi me neka... nesreća... zadesila – makar i umro od starosti – nećeš me ni mesec dana nadživeti.“

„Moj gospodaru kapetane zapovedniče, zakleo sam se da služim...“

„Jesi.“ Nijal ga prekide. „Zapamti to. A sada, idi!“

„Kako moj gospodar kapetan zapovednik zapoveda.“ Karidinov glas više nije bio onako miran.

Vrata se zatvoriše za Inkvizitorom. Nijal protrlja ruke. Bilo mu je hladno. Kočke su se vrtele, i nije bilo moguće reći kako će pasti. Poslednja bitka zaista dolazi. Ne Tarmon Gai'don iz legendi, u kome će se Mračni

osloboditi i suočiti s Ponovorođenim Zmajem. Bio je siguran da neće biti tako. Aes Sedai iz Doba legendi možda su načinili rupu u zatvoru Mračnoga u Šajol Gulu, ali Lijus Terin Rodoubica i njegovih Stotinu sadrugova ponovo su je začepili. Protivudar je izopačio mušku polovinu Istinskog izvora i izludeo ih. Time je otpočelo Slamanje. Ali jedan od tih drevnih Aes Sedai mogao je da uradi što deset veštica iz Tar Valona danas ne mogu.

Pedron Nijal bio je čovek hladne logike. Razmišljanjem je došao do zaključka kako će Tarmon Gai'don izgledati. Zverske horde Troloka pokuljaće na jug iz Velike pustoši, baš kao u Troločkim ratovima, dve hiljade godina ranije. Predvodiće ih Mirdraali – Poluljudi – a možda čak i novi ljudski Gospodari straha među Prijateljima Mraka. Zavađeno čovečanstvo neće moći da im se suprotstavi. Ali on, Pedron Nijal, ujedinice ljude pod barjacima Dece Svetla. Nastaće nove legende o tome kako je Pedron Nijal vodio Tarmon Gai'don, i pobedio.

„Prvo“, promrmlja, „pustiš besnog lava na ulice.“

„Besnog lava?“

Nijal se osvrnu i vide kako koščati čovečuljak ogromnog nosa prolazi ispod jednog od obešenih barjaka. Na trenutak se videlo kako se tajna vrata zatvaraju dok je barjak ponovo padao niza zid.

„Pokazao sam ti taj prolaz, Ordejte“, prasnu Nijal, „da bi mogao da dođeš kada te pozovem i da to ne zna pola tvrđave, a ne da bi me prisluškivao.“

Ordejt se pokloni dok je prelazio sobu. „Prisluškivao, veliki gospodaru? Nikada ne bih tako nešto učinio. Tek što sam stigao i ne mogoh da ne načujem tvoje poslednje reči. Samo to.“ Smešio se napola podrugljivo, ali taj osmeh nikada nije silazio s njegovog lica, koliko je Nijal video, čak ni kada nije imao razloga da misli kako ga bilo ko gleda.

Pre mesec dana, usred zime, goluždravi čovečuljak stigao je u Amadiciju dronjav i skoro zaleđen. Nekako mu je uspelo da se promuva kroz obruče stražara sve do samog Pedrona Nijala. Izgledalo je da o događajima na Tomanskoj glavi zna više no što se dalo pročitati u Karidinovim opširnim ali i maglovitim izveštajima, ili u Bajarovoj priči, ili bilo kom drugom izveštaju ili glasini koja je do Nijala došla. Ime mu je bilo lažno, naravno. Na Starom jeziku, Ordejt je značilo „crvotočina“. Ali kada ga je Nijal pritisnuo, samo je rekao: „Ko smo bili izgubljeno je za ljude, a život je gorak.“ Ali bio je pametan. Pomogao je Nijalu da vidi obrazac u događajima.

Ordejt priđe stolu i uze jedan crtež. Kada ga dovoljno razmota da vidi mladićevo lice, osmeh mu se skoro pretvori u grimasu.

Nijal je još bio besan što je došao nepozvan. „Lažni Zmaj ti je smešan, Ordejte. Ili te plaši?“

„Lažni Zmaj?“ – tiho upita Ordejt. „Da. Da, naravno. Mora biti. Ko bi drugi bio.“ Piskavo se nasmeja, što je Nijalu išlo na živce. Ponekad je mislio da je Ordejt u najmanju ruku polulud.

Lud ili ne, jeste promućuran. „Šta hoćeš da kažeš, Ordejte? Zvučiš kao da ga znaš.“

Ordejt se trže, kao da je zaboravio da je gospodar kapetan zapovednik tu. „Znam? Oh, da, znam ga. Zove se Rand al'Tor. Dolazi iz Dve Reke, u zabitima Andora. To je Prijatelj Mraka toliko utonuo u Senku da bi ti duša zadrhtala da znaš samo polovinu onog što je učinio.“

„Dve Reke“, zamisli se Nijal. „Neko drugi spomenuo je još jednog Prijatelja Mraka odatle. Još jednog mladića. Čudna je pomisao da Prijatelji Mraka dolaze iz takvog mesta. Ali zaista ih svugde ima.“

„Još jednog, veliki gospodaru?“ – upita Ordejt. „Iz Dve Reke? Da to nije Metrim Kauton ili Perin Ajbara? Isto su godište kao on, i skoro isto toliko zli.“

„Rečeno mi je da se zove Perin“, mršteći se odgovori Nijal. „Trojica, kažeš? Iz Dve Reke ne dolazi ništa sem vune i duvana. Sumnjam da još negde ljudi žive tako izdvojeni od sveta.“

„Prijatelji Mraka u gradovima moraju koliko-toliko da se kriju. Moraju da se druže s ostalima, budući da iz drugih mesta dolaze stranci i sa sobom nose vesti o onome što su videli. Ali u mirnim selima, odsečenim od sveta, gde malo posetilaca ikada dolazi... Zar ima boljeg mesta da svi budu Prijatelji Mraka?“

„Kako to da znaš imena tri Prijatelja Mraka, Ordejte? Tri Prijatelja Mraka iz neke bestragije. Imaš suviše tajni, Crvotočino, i više iznenađenja vadiš iz rukava no zabavljač.“

„Kako bilo ko može da ispriča *sve* što zna, veliki gospodaru?“ – vešto odgovori čovečuljak. „Bilo bi to samo trtljanje dok ne postane korisno. Ali reći ću ti ovo, veliki gospodaru: taj Rand al'Tor, taj Zmaj, duboko je ukorenjen u Dvema Rekama.“

„Lažni Zmaj!“ – oštro kaza Nijal, i čovek se pokloni.

„Naravno, veliki gospodaru. Pogrešio sam.“

Nijal odjednom posta svestan zgužvanog i pocepanog crteža u Ordejtovim šakama. Lice mu je bilo bezizražajno izuzev ironičnog smeška, ali šake su mu se grčile oko pigmenta.

„Prekini s tim!“ – zapovedi. Otrže crtež od Ordejta i poravna ga što je bolje mogao. „Nemam toliko prikaza ovog čoveka da mogu da dozvolim da se uništavaju.“ Veći deo crteža pretvorio se u mrlju i pocepao preko mladićevih grudi, ali nekim čudom lice je ostalo netaknuto.

„Oprosti mi, veliki gospodaru.“ Ordejt se pokloni, i dalje se smešeci. „Mrzim Prijatelje Mraka.“

Nijal pogleda crtež. *Rand al'Tor iz Dve Reke*. „Možda ću morati da skrojim planove za Dve Reke. Kada se sneg raščisti. Možda.“

„Kako veliki gospodar želi“, ravnim glasom odgovori Ordejt.

Dok je Karidin prolazio kroz hodnike Tvrđave izbegavali su ga zbog grimase na licu, mada je ionako malo ljudi želelo da bude u društvu s Ispitivačima. Sluge su pokušavale da se stope s kamenim zidovima dok su žurile svojim poslom, a čak su i ljudi sa zlatnim čvorovima koji su obeležavali čin na belim plaštovima zalazili u sporedne hodnike kada bi mu videli lice.

Otvori vrata svojih odaja i zalupi ih za sobom, ne osetivši ništa od uobičajenog zadovoljstva zbog skupocenih tarabonskih i tirskih tepiha bogatih crvenih, zlatnih i plavih boja, ogledala iz Ilijana, zlatnih intarziya na dugom i zamršeno izrezbarenom stolu na sredini sobe. Majstor-Zanatlija iz Lugarda skoro je godinu dana na njemu radio. Ovaj put jedva da ga je i video.

„Šarbone!“ Lični sluga nije se pojavio. Trebalo je da sređuje odaje. „Svetlost te spalila, Šarbone! Gde si?“

Krajičkom oka primeti pokret i okrete se spreman da ispsuje Šarbona. Ali grdnje mu zamreše u ustima kada Mirdraal, skladno poput otrovnice, načini još jedan korak ka njemu.

Ličio je na čoveka prosečne visine, ali tu je sva sličnost prestajala. Odeća i plašt poput smrti crni jedva da su se mreškali dok se kretao. Naspram tog crnila crvoliko bela koža delovala je još bleđe. Nije imao oči. Taj bezoki pogled ispuni strahom Karidina, baš kao i hiljade pre njega.

„Š...“ Karidin stade da ovlaži usta, da pokuša da povrati glas. „Šta tražiš ovde?“ I dalje je zvučao piskavo.

Polutanove blede usne iskrivi smešak. „Gde god ima senke, tu mogu doći.“ Glas mu je zvučao poput zmije koja vijuga kroz opalo lišće. „Volim da motrim na sve koji me služe.“

„Ja slu...“

Nije bilo svrhe. Karidin se napreže i otrže pogled s bledog memljivog lica, pa mu okrete leđa. Prožeše ga žmarci kada je to učinio. U ogledalu pred njim sve se jasno videlo. Sve sem Polučoveka. Mirdraal je bio nejasna mrlja. Nije baš bilo prijatno za gledanje, ali bolje no onaj pogled. Karidinov glas posta malo odlučniji.

„Ja služim...“ Ućuta, odjednom svestan gde se nalazi. U središtu Tvrđave Svetlosti. Samo glasina o prošaptanim rečima koje je nameravao da izgovori predala bi ga Šaci Svetlosti. Najniže Dete na mestu bi ga ubilo da ga čuje. Bio je sam. Tu je bio samo Mirdraal i možda Šarbon – *Gde je taj prokletnik?* Bilo bi dobro da neko s njime deli Polutanov pogled, čak i ako bi nakon toga morao da ga ukloni – ali ipak spusti glas. „Ja služim Velikog gospodara Mraka, kao i ti. Obojica služimo.“

„Ako želiš tako da misliš.“ Mirdraal se nasmeja. Karidin zadrhta. „Svejedno, želim da znam šta tražiš ovde, umesto na Almotskoj ravnici.“

„Ja... gospodar kapetan zapovednik lično je naredio da dođem.“

Mirdraal prosikta: „Tvoj gospodar kapetan zapovednik je balega! Naređeno ti je da pronadeš čoveka po imenu Rand al'Tor i da ga ubiješ. Najpre to. To iznad svega! Zašto se ne povinuješ?“

Karidin duboko udahnu. Osećao se kao da je Mirdraalov pogled nož koji mu struže kičmu. „Stvari... promenile su se. Na neke stvari više nemam uticaja kao nekada.“ Naglo se okrete na neki oštar zvuk.

Mirdraal je prevlačio rukom preko stola. Tanki slojevi skupljali su mu se pod noktima. „Ništa se nije promenilo, čoveče. Prekršio si svoje zavete Svetlosti i položio nove, a *te* zavete ćeš poštovati.“

Karidin pogleda ogrebotine na izglačanom drvetu i proguta knedlu. „Ne razumem. Zašto je odjednom tako važno da se ubije? Mislio sam da Veliki gospodar Mraka namerava da ga iskoristi.“

„Ispituješ me? Trebalo bi da ti iščupam jezik. Nije tvoje da postavljaš pitanja. Niti da razumeš. Tvoje je da slušaš šta ti se kaže! Psima ćeš davati lekcije iz poslušnosti. Razumeš li *to*? K nozi, pseto, i slušaj svog gospodara.“

Kroz strah se probi bes i Karidinova ruka polete ka boku, ali mač mu nije bio tu. Ostavio ga je u susednoj sobi pre no što je pošao k Pedronu Nijalu.

Mirdraal se pokrete brže od zmije otrovnice. Karidin otvori usta da vrisne kada mu Polučovekova šaka steže zglob; kosti se smrviše. Bol mu probi čitavu ruku. Ali nije vrisnuo, jer mu je druga Polutanova šaka zgrabila bradu i silom sklopila vilice. Pete mu se odigoše, a onda i nožni prsti napustiše pod. Stenjući i krkljajući, visio je u Mirdraalovom hvatu.

„Čuj me, čoveče. Pronaći ćeš ovog mladića i ubiti ga što je pre moguće. Nemoj ni pomisliti na nešto drugo. Ima među tvojom *Decom* onih koji će mi reći ako skreneš s puta. Ali, ohrabriću te. Ako ovaj Rand al'Tor za mesec dana ne bude mrtav, uzeću nekog tvoje krvi. Sina, kćer, sestru, strica. Nećeš znati koga dok taj odabrani ne umre vrišteći. Ako i sledećeg meseca bude živ, uzeću još jednog. Pa još jednog i još jednog. A kada niko od tvoje krvi ne ostane, tebe ću odvesti u sam Šajol Gul.“ Nasmeši se. „Umiraćeš godinama, čoveče. Da li me sada razumeš?“

Karidin izusti neki zvuk, napola stenjanje, napola jecaj. Činilo mu se da će mu se vrat slomiti.

Mirdraal zareža i baci ga preko sobe. Karidin tresnu o suprotni zid i ošamućen pade na tepih. Ležao je ničice, boreći se za dah.

„Razumeš li me, čoveče?“

„Ja... slušam i pokoravam se“, uspe Karidin da prozbori u tepih. Odgovora nije bilo.

Okrete glavu, žacnuvši se od bola u vratu. Soba beše prazna. Legende su govorile da Polutani jašu senke poput konja, i nestaju kada se okrenu postrance. Nema zida koji može da ih zaustavi. Karidinu dođe da zaplače. Pridiže se, psujući od bola u zglobu.

Vrata se otvoriše i Šarbon žurno uđe, punačak čovek s korpom u rukama. Stade i pogleda Karidina. „Gospodaru, je li ti dobro? Oprosti što nisam bio ovde, gospodaru, ali išao sam da kupim voće za...“

Zdravom šakom Karidin izbi kotaricu iz Šarbonovih ruku i ošamari čoveka. Smežurane zimske jabuke zakotrļaše se preko tepiha.

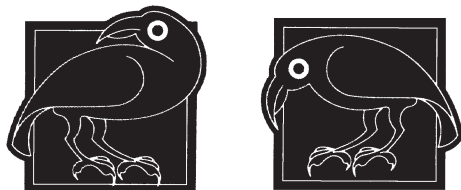
„Oprosti, gospodaru“, prošapta Šarbon.

„Daj papir, pero i mastilo“, prosikta Karidin. „Brže, budalo! Moram da pošaljem naređenja.“ *Ali koja? Koja?* Dok je Šarbon jurio da posluša, Karidin se zagleda u ogrebotine na stolu i zadrhta.

POGLAVLJE

1

Čekanje

Točak vremena se okreće i Doba dolaze i prolaze, ostavljajući za sobom sećanja koja prerastaju u legende. Legende blede i postaju mitovi, a i oni budu davno zaboravljeni kada ponovo naiđe Doba koje ih je izrodilo. U jednom od tih razdoblja, koje su neki zvali Treće doba – Doba koje tek treba da dođe, Doba davno prošlo – vetar se digao u Maglenim planinama. Ovo nije bio početak, jer obrtajima Točka vremena nije bilo ni početka ni kraja. Ali bio je to jedan početak.

Vetar je duvao duž dugih dolina, plavih od jutarnje magle. Neke behu pošumljene zimzelenim drvećem, a neke gole jer trava i divlje cveće još nisu iznikli. Zavijao je preko upola zakopanih ruševina i srušenih spomenika, zaboravljenih kao i njihovi graditelji. Ječao je u planinskim prolazima, kišom i snegom izjedenenim raselinama između vrhova sa snežnim kapama koje se nikada nisu topile. Gusti oblaci milovali su planinske vrhove, pa sneg kao da se spojio s belim prostranstvom.

Zima je u nižim krajevima polako odlazila, ili je već otišla. Ali ovde, u visijama, još se držala, šarajući planinske padine širokim belim nanosima. Samo je na zimzelenom drveću bilo listova ili iglica; sve ostalo bilo je golo, smeđe ili sivo naspram stenja i zemljišta koje se još nije otkrivilo. Nije bilo ni zvuka, sem oštih naleta vetra preko snega i kamena. Zemlja kao da je čekala. Čekala da nešto pukne.

Perin Ajbara bio je na konju u majušnom lugu kožolista i bora. Stresao se i bolje umotao u plašt postavljen krznom, koliko god je mogao, budući da je jednom rukom držao dugi luk, a za pojasom mu je bila velika bojna bradva. Beše to dobra sekira od hladnog čelika; Perin je bio na

mehovima kada ju je gazda Luhan napravio. Vetar mu cimnu plašt, smakvši kapuljaču sa čupavih kovrdža, i probi mu kaput. Mladić promigolji nožne prste da ih malo ugrije i promeškolji se u visokom sedlu, ali nije zaista razmišljao o hladnoći. Posmatrajući pet sadrugova, pitao se da li i oni to osećaju. Ne čekanje, zbog koga su ovamo poslati, već nešto više.

Korak, njegov konj, pomeri se i zabaci glavu. Dao je doratu ime zbog brzih nogu, ali činilo se da Korak sada oseća nestrpljenje svog jahača. *Umoran sam od sveg ovog čekanja, sveg ovog sedenja, dok nas Moiraina drži čvrsto kao mašice. Nek su spaljene sve Aes Sedai! Kada će se ovo završiti?*

Ne razmišljajući onjuši vetar. Najsnažniji je bio miris konja, ljudi i ljudskog znoja. Zec je nedavno prošao među ovim drvećem. Strah ga je nagonio u trk iz sve snage, ali lisica na njegovom tragu nije ga tu ubila. Odjednom shvati šta radi i stade. *Čovek bi pomislio da će mi se od ovolikog vetra nos zapušiti.* Skoro je poželeo da je tako. *A ni Moirainu ne bih pustio da s tim išta uradi.*

Neko šesto čulo ga zagolica, ali on odbi da na to obrati pažnju. Ostalima oko sebe nije ni spomenuo to osećanje.

Druga petorica bila su u sedlima s pripravnim konjičkim lukovima. Motrili su i na nebo i na padine pod sobom. Činilo se da im ne smeta vetar što im je vijorio plaštovima kao da su barjaci. Kroz prorez u plaštu iznad ramena svakog od njih štrčao je dvoručni balčak. Perinu je od prizora njihovih golih obrijanih glava, s perčinima, bilo još hladnije. Za njih je ovo vreme bilo već kasno proleće. Sva mekoća koje je možda moglo biti u njima izbijena je na tvrđem nakovnju od ijednog za kakav je on znao. Bili su Šijenarci, iz Krajina duž Velike pustoši, gde su skoro svake noći mogli da uslede troločki napadi. Čak su i trgovci ili seljaci morali da imaju mač ili luk. A ovi ljudi nisu bili seljaci, već vojnici skoro od rođenja.

Ponekad se pitao zašto su slušali njegove naredbe i prihvatili njegovo vodstvo. Kao da su smatrali da ima neko posebno pravo, neko znanje skriveno od njih. *Ili je to možda samo zbog mojih prijatelja,* kiselo pomisli. Nisu bili visoki kao on, niti krupni – godine što ih je proveo kao kovačev šegrt dale su mu ruke i ramena kao u dva obična čoveka – ali počeo je da se brije svakodnevno da bi prestali sa šalama na račun njegove mladosti. Bile su to prijateljske šale, ali ipak šale. Nije imao namere da ponovo počnu s tim zbog nekog njegovog osećaja.

Perin se prenu i sam sebe podseti da bi i on trebalo da motri. Bolje namestivši strelu zapetu za dugi luk, zagleda se niz dolinu koja se pružala ka zapadu šireći se u daljini. Tle beše prošarano širokim vijugavim trakama snega, ostacima zime. Veći deo raštrkanog drveća tamo dole i

dalje je grebao nebo golim granama, ali na padinama i dnu doline bilo je dovoljno zimzelenog drveća – borova i kožolista – da pruži zaklon svakome ko je umeo da ga iskoristi. Ali niko tu ne bi bio bez naročite svrhe. Rudnici su bili dalje na jugu, ili još i dalje na severu; većina ljudi smatrala je da u Maglenim planinama vlada nesreća. Malo ih je dolazilo ova-
mo, ako su to ikako mogli da izbegnu. Perinove oči presijavale su se poput žeženog zlata.

Ono osećanje posta nesnosno. *Ne!*

Mogao je da ga suzbije, ali iščekivanje nije htelo da ode. Kao da se nadnosio nad ivicu provalije. Kao da je sve visilo nad ambisom. Pitao se da li je u planinama oko njih nešto neugodno. Možda je i bilo načina da sazna. U ovakvim mestima, gde ljudi retko dolaze, skoro je uvek bilo vukova. Zgazi tu misao pre no što je stigla da osnaži. *Bolje je pitati se. Bolje od toga.* Družina im je bila malobrojna, ali imali su izviđače. Ako ičeg ima tamo, izvidnice će to pronaći. *Ovo je moja kovačnica; ja ću se o njoj starati, a njima prepustiti njihove.*

Budući da je video dalje od ostalih, prvi je uočio jahača iz pravca Tarabona. Čak je i njemu bio samo tačkica jarkih boja na konju što krivuda kroz udaljeno drveće, sad vidljiva, sad skrivena. Konj, pomisli. *Krajnje je vreme!* Otvori usta da je najavi – biće to žena; svaki jahač pre nje bio je – kada Masema odjednom promrmlja: „Gavran!“, kao kletvu.

Perin trže glavu. Velika crna ptica letela je nad krošnjama na stotinu koraka daleko. Njen plen možda je bila neka lešina u snegu ili mala životinja, ali Perin nije smeo da se kocka. Izgleda da ih nije video, ali dolazeći jahač uskoro će biti na vidiku. U istom trenutku kada je spazio gavranu podiže luk, zateže ga – pera do obraza, do uva – i pusti. Sve jednim skladnim pokretom. Nejasno je bio svestan brujanja tetiva pored sebe, ali sva pažnja bila mu je na crnoj ptici.

Gavran se iznenada prevrnu uz kišu ponoćnih pera kada ga Perinova strela pogodi. Pade s neba, a još dve strele proleteše tamo gde je maločas bio. Napola zategnutih lukova, ostali Šijenarci stadoše pogledima da pretražuju nebo ne bi li videli da li je imao društvo.

„Mora li da podnese izveštaj“, tiho upita Perin, „ili... on... vidi šta gavran vidi?“ Nije nameravao da ga bilo ko čuje, ali Ragan, najmlađi Šijenarac, stariji od njega manje od deset godina, odgovori dok je na svoj kratki luk nameštao novu strelu.

„Mora da izvesti. Obično Polutana.“ Gavranovi su u Krajinama bili učenjeni; niko se tamo ne bi usudio da za bilo kog gavrana pretpostavi da je samo ptica. „Svetlosti, da Srcokob vidi sve što gavranovi vide, bili

bismo mrtvi pre no što smo stigli do planina.“ Raganov glas beše opušten; to je za šijenarskog vojnika bilo nešto svakodnevno.

Perin zadrhta, ali ne od hladnoće. Nešto u njegovom umu proreža izazov na smrt. Srcokob. Druga imena u drugim zemljama. Dušokob i Srcočnjak, Gospodar groba i Gospodar sumraka – a svuda Otac laži i Mračni. Sve to da se izbegne njegovo istinsko ime i ne privuče pažnja. Mračni je često koristio gavranove i vrane, a u gradovima pacove. Perin izvadi novu strelu široke glave iz tobolca za pojasom, koji je uravnotežavao teret sekire.

„To ti je možda veliko kao motka“, zadiviljeno kaza Ragan pogledavši Perinov luk, „ali ima domet. Ne bih voleo da vidim šta može da uradi čoveku u oklopu.“ Šijenarci su sada ispod jednostavnih kaputa nosili samo lake verižnjače, ali obično su se borili u oklopima. I ljudi i konji.

„Predugačak da se koristi s konjskih leđa“, naruga se Masema. Trouglasti ožiljak na preplanulom obrazu još je više iskrivio njegov prezrivi kez. „Dobar oklopni prsniik zaustaviće čak i oštrovruhu strelu, izuzev na malom dometu. A ako tvoj prvi hitac promaši, čovek koga gađaš će te iseckati.“

„O tome i pričam, Masema.“ Ragan se malo opustio pošto je nebo i dalje bilo prazno. Gavran mora da je bio sam. „Kladim se da s ovim lukom iz Dve Reke ne moraš biti tako blizu.“ Masema otvori usta.

„Vas dvojica prestanite da lapćete tim krvavim jezicima!“ – odreza Uno. Crte njegovog lica bile su oštre čak i za Šijenarca. Duž leve strane pružao se dug ožiljak, a levog oka nije bilo. Na putu ka planinama negde je našao povez s vatrenocrvenim namrštenim okom. Taj dodatak nimalo nije olakšavao suočavanje s njegovim pogledom. „Ako ne možete da prokleta pazite na krvavi posao, videću da li će dodatna plamena straža večeras uspeti da vas krvavo smiri.“ Ragan i Masema popustiše pod njegovim pogledom. Namršti se na njih još jednom i okrete k Perinu. „Vidiš li nešto?“ Obratio mu se glasom malo grubljim no da je progovorio sa zapovednikom koga mu je postavio kralj Šijenara ili gospodar Fal Dare, ali u njemu se čula spremnost da postupi po Perinovom predlogu.

Šijenarci su znali koliko daleko može da vidi, ali izgleda da su to primili zdravo za gotovo, kao i boju njegovih očiju. Nisu znali sve, daleko od toga, ali prihvatili su ga takvog kakav je. Kakav su mislili da je. Izgledalo je kao da prihvataju sve i svašta. Svet se menja, rekoše. Sve se vrti na točkovima mogućnosti i promena. Ako čovek ima oči boje kakvu nijedno ljudsko biće ranije nije imalo, zar je to sada bitno?

„Dolazi“, odgovori Perin. „Trebalo bi da upravo možeš da je vidiš. Tamo.“ Pokaza, a Uno se pognu napred. Začkilji okom, a onda sumnjičavo klimnu.

„Nešto se tamo miče.“ Neki od ostalih klimnuše i takođe promrmljaše. Uno ih prostreli pogledom, pa se vratiše posmatranju neba i planina.

Perin iznenada shvati šta su jarke boje koje je udaljeni jahač nosio značile. Izrazito zelena suknja virila je ispod jarkocrvenog plašta. „Ona je od Putujućeg naroda“, zapanjeno reče. Nije čuo da se iko drugi oblači u tako jarke boje, niti da ih tako slaže, ako ima izbora.

Sretali su se sa svakakvim ženama i vodili ih dalje u planine: prosjakinje u prnjama peške su dolazile kroz mećavu; trgovkinje same vodile niz tovarnih konja punih samara; gospa u svili i skupom krznu dojahala je na rasnom konju crvenim resama ukrašenih uzdi i sa zlatom na sedlu. Prosjakinja je otišla s kesom srebra – Perin je mislio da je to više no što sebi mogu da priušte da daju, sve dok gospa nije ostavila još veću kesu zlata. Dolazile su žene svih mogućih položaja, i sve same, iz Tarabona, Geldana, pa čak i Amadicije. Ali nikada nije očekivao da vidi nekoga od Tuata’ana.

„Prokleti Krpar?“ – uzviknu Uno. I ostali pokazaše iznenađenje.

Raganu se zatrese perčin kad je odmahnuo glavom. „Krpar se u ovo ne bi mešao. Ili nije Krpar, ili ona nije ta s kojom treba da se sretnemo.“

„Krpari“, prosikta Masema. „Beskorisne kukavice.“

Uno je skupljao oko sve dok se nije pretvorilo u uzanu crnu duplju; uz naslikano crveno oko na povezu, to mu je davalo zločinački izgled. „Kukavice, Masema?“ – tiho upita. „Da si ti žena, da li bi imao krvavu petlju da dojašeš ovamo, sam i proketo nenaoružan?“ Nije bilo sumnje da oružje ne nosi, ako je zaista pripadnik Tuata’ana. Masema ućuta, ali ožiljak na obrazu mu preblede.

„Nek sam spaljen ako bih ja imao“, kaza Ragan. „A nek sam spaljen ako bi i ti imao, Masema.“ Masema cimnu plašt i stade pogledom da pretražuje nebo.

Uno frknu. „Svetlost dala da je onaj spaljeni strvožder bio plameno sam“, progundā.

Čupava smeđe-bela kobila lagano je krivudala sve bliže, birajući put između širokih snežnih nanosa. Jarko obučena žena jednom je zastala da pogleda nešto na zemlji, a onda navukla kapuljaču jače preko glave i sporim korakom poterala konja napred. *Gavran*, pomisli Perin. *Prekini da gledaš tu pticu i dolazi ovamo, ženo. Možda nosiš vesti koje će nas konačno odvesti odavde. Ako Moiraina uopšte namerava da krenemo pre proleća. Nek*

je spaljena! Na trenutak nije bio siguran da li je mislio na Aes Sedai, ili na Krparku koja ni najmanje nije žurila.

Ako nastavi tako kako je krenula, proći će dobrih trideset koraka dalje od šumarka. Gledala je kuda njena šarena kobila korača i ni znaka nije davala da je bilo šta primetila među drvećem.

Perin petama potera pastuva i dorat poskoči napred, raspršivši kopi-tima sneg. Iza njega Uno tiho naredi: „Napred!“

Korak je prešao pola puta do nje pre no što ga ona ugleda, a tada izne-nađeno zauzda kobilu. Posmatrala ih je dok su obrazovali luk oko nje. Crveni plašt joj je delovao još napadnije zbog drečavoplavih šara zvanih *tairenski lavirint* kojima je bio izvezen. Nije bila mlada – ono kose što joj nije bilo pod kapuljačom beše prilično prosedo – ali na licu nije imala mnogo bora, izuzev onih nastalih dok se s neodobravanjem mrštila na njihovo oružje. Ali nije se dalo videti da se uplašila naoružanih ljudi usred planine. Šake su joj mirno počivale na jabuci ishabanog, ali dobro održavanog sedla. A nije ni mirisala uplašeno.

Prekini s tim!, reče Perin sam sebi. Obrati joj se tihim glasom, da je ne bi uplašio: „Zovem se Perin, čestita gazdarice. Ako vam je potrebna pomoć, učiniću što mogu. Ako ne, idite sa Svetlom. Ali, sem ukoliko su Tuata’ani promenili svoje običaje, daleko ste od svojih kola.“

Ona ga pogleda pre no što će progovoriti. Tamne joj oči behu nežne, što nije bilo iznenađujuće kod jednog pripadnika Putujućeg naroda. „Tražim... jednu ženu.“

Pauza je bila mala, ali primetna. Nije ona tražila tek neku ženu, već jednu Aes Sedai. „Ima li ona ime, čestita gazdarice?“ – upita Perin. U proteklih nekoliko meseci mnoštvo puta je to radio, tako da mu njen odgovor i nije bio baš potreban, ali nemarnost upropasti gvožđe.

„Zovu je... Ponekad je zovu Moiraina. Ja sam Leja.“

Perin klimnu. „Odvešćemo te do nje, gazdarice Leja. Vatre su nam tople, i uz malo sreće biće nečeg vrućeg da pojedješ.“ Ali ipak nije odmah prikupio svoje uzde. „Kako si nas pronašla?“ To je i ranije pitao, svaki put kad bi ga Moiraina poslala da čeka na mestu koje je odredila, jer dolazi žena koju poznaje. Odgovor će biti isti kao i uvek, ali morao je da pita.

Leja slegnu ramenima i s oklevanjem odgovori: „Ja... znala sam da će me, ako ovim putem dođem, neko pronaći i odvesti do nje. Ja... jednostavno sam... znala. Imam vesti za nju.“

Perin nije pitao kakve vesti. Žene su podatke donosile samo Moiraini.

A Aes Sedai nam govori samo ono što joj se prohte, pomisli. Aes Sedai nikada ne lažu, ali rečeno je da istina koju ti Aes Sedai kaže nije uvek istina koju ti misliš da čuješ. *Sada je prekasno za kolebanje. Zar ne?*

„Ovuda, gazdarice Leja“, reče, pokazavši ka planini. Šijenarci, s Unom na čelu, pođoše za Perinom i Lejom. Krajišnici su i dalje osmatrali nebo koliko i zemlju, a poslednja dvojica posebnu su pažnju posvetili tragu koji su za sobom ostavljali.

Neko vreme jahali su u tišini. Čuo se samo topot konjskih kopita koja bi ponekad smrvila staru snežnu pokoricu, ili razbacala kamenje dok su prelazili delove bez snega. Leja bi povremeno okrnula pogledom Perina, njegov luk, sekiru, lice, ali nije progovarala. Nelagodno se meškolio zbog njene pažnje, izbegavajući da je pogleda. Uvek se trudio da stranci što je moguće manje primećuju njegove oči.

Naposletku reče: „Iznenadio sam se kada sam video pripadnika Putujućeg naroda, s obzirom na vaša verovanja.“

„Moguće je suprotstaviti se zlu bez nasilja.“ Njen glas zvonio je od jednostavnosti nekoga ko govori očiglednu istinu.

Perin kiselo zagunđa, a potom smesta promrmlja izvinjenje. „Kad bi bilo kao što kažete, gazdarice Leja.“

„Nasilje ranjava nasilnika koliko i žrtvu“, spokojno odgovori Leja. „Stoga mi bežimo od onih koji nas napadaju. Koliko zbog naše bezbednosti, toliko i da njih spasemo od zla. Ako činimo nasilje da se suprotstavimo zlu, ubrzo se ne bismo razlikovali od onih protiv kojih se borimo. Snagom svojih ubeđenja suprotstavljamo se Senci.“

Perin frknu. Bilo je to jače od njega. „Gazdarice, nadam se da nikad nećete morati da se suprotstavite Trolocima samo snagom svojih ubeđenja. Snaga njihovih mačeva saseći će vas na mestu.“

„Bolje umreti no...“ – poče ona, ali njega bes natera da je nadgovori. Bes jer jednostavno nije htela da vidi. Bes što bi zaista radije umrla no naškodila nekome, ma koliko taj bio zao.

„Ako počnete da bežite, uhvatiće vas, ubiti i proždrati vaš leš. A možda neće ni čekati da *budete* leš. U svakom slučaju, mrtvi ste, a zlo je pobedilo. A ima i ljudi koji su isto toliko okrutni. Prijatelji Mraka i drugi. Ima ih mnogo više no što bih ja pre samo godinu dana poverovao. Neka samo Beli plaštovi odluče da vi Krpari ne hodite u Svetlosti, pa ćete videti koliko je snaga vaših ubeđenja u stanju da vam sačuva glave.“

Prodorno ga je pogledala. „A ti ipak nisi srećan sa svojim oružjem.“

Kako je samo to znala? Razdraženo odmahnu glavom i zabaci čupavu kosu. „Tvorac je načinio svet“, promrmlja, „ne ja. Ja moram da živim kako najbolje umem u ovakvom svetu.“

„Tako tužan za nekog tako mladog“, tiho reče ona. „Zašto tako tužan?“

„Trebalo bi da gledam, a ne da pričam“, odsečno joj odgovori. „Nećete mi biti zahvalni ako se izgubimo.“ Potera Koraka napred dovoljno

daleko da preseče svaki dalji razgovor, ali osećao je njen pogled. *Tužan? Nisam tužan, samo... Svetlosti, ne znam. Trebalo bi da postoji neki bolji način, to je sve.* Vрати mu se ono osećanje, ali obuzet Lejinim pogledom uprtim u njegova leđa nije na to obratio pažnju.

Uspeli su se na vrh planinskog nagiba i spustili se niz njega, preko šumovite doline s hladnim širokim potokom. Konjima je bio do kolena. U daljini se videla planinska padina isklesana u dve ogromne prilike. Perinu se činilo da su to muškarac i žena, mada su ih vetar i kiša odavno učinili teško prepoznatljivim. Čak je i Moiraina tvrdila kako nije sigurna koga bi trebalo da predstavljaju, niti kada je granit isklesan.

Male pastrmke su bežale od konjskih kopita, kao srebrne munje u bistroj vodi. Jelen diže glavu s pojila, stade da okleva dok je družina izlazila iz potoka, pa onda odjuri među drveće, a velika planinska mačka, sivih pruga i sivih tačaka, kao da izroni iz zemlje, osujećena u vrebanju. Na trenutak odmeri konje, a zatim mahnu repom i nestade za jelenom. Ali još se nije videlo mnogo živog sveta u planini. Samo šačica ptica bila je na granama ili ključala zemlju gde se sneg otopio. Za nekoliko nedelja još će ih se vratiti na visiju, ali sada je rano. Nisu videli još gavranova.

Kada ih je Perin poveo između dve strme planine, snežnih vrhova kao i uvek obmotanih u oblake, i prešao manji potok što se u nizu sićušnih slapova slivao preko sivog kamenja, bilo je već kasno popodne. Među drvećem oglasi se neka ptica, a druga joj u daljini odgovori.

Perin se nasmeši. Bile su to plave zebe. Ptice iz Krajina. Niko nepri-mećeno ovuda nije jahao. Protrlja nos. Nije pogledao drvo s koga se prva „ptica“ oglasila.

Put je bivao sve uži dok su jahali kroz zakrčljale kožoliste i pored nekoliko kvrgavih planinskih hrastova. Tle pored potoka, dovoljno ravno za jahanje, sužavalo se dok ne posta jedva dovoljno široko za čoveka na konju, a potok je visok čovek mogao da prekorači.

Perin ču kako pozadi Leja mrmlja sebi u bradu. Kada se osvrnu, vide je gde se zabrinuto obazire uz strme padine sa strana. Raštrkana stabla opasno su se nadvijala iznad njih. Činilo se nemogućim da ne padnu. Šijenarci su lako jahali, napokon počevši da se opuštaju.

Iznenada, pred njima se otvori duboka obalna udolina između planina. Padine joj behu strme, ali ni izbliza kao jaruga kroz koju su prošli. Potok je tekao iz malog izvora na kraju dolinice. Perinove oštre oči spa-ziše čoveka sa šijenarskim perčinom u granama hrasta levo od njega. Da se čuo zov jedne druge ptice, taj čovek ne bi bio sam, a ne bi bilo ni tako

lako proći kroz jarugu. Šačica ljudi mogla bi taj prolaz da brani od čitave vojske. Da neka vojska dođe, šačica bi i morala.

Među drvećem po udolini bile su brvnare. Isprva ih je bilo teško uočiti, tako da je delovalo kao da su ljudi okupljeni oko vatri u dnu udoline bili bez skloništa. Bilo ih je manje od desetak na vidiku. A Perin je znao da ih i nema mnogo više. Većina ih se osvrnula na zvuk konja, a neki i mahnuše. Dolinica kao da se ispuni mirisom ljudi i konja, kuvanja i vatre. Dugi beli barjak mlitavo je visio s visoke motke blizu njih. Jedna prilika, barem upola viša od svih ostalih, sedela je na oborenom deblu udubljena u knjigu koja je delovala majušno u ogromnim šakama. Pažnja te prilike ni u jednom trenutku nije popuštala, čak ni kada jedina druga osoba bez perčina viknu: „Pronašli ste je, je li? Mislila sam da ćete ovog puta čitave noći odsustvovati.“ Bio je to glas mlade žene, ali nosila je dečački kaput i pantalone, i bila kratko ošišana.

Nalet vetra prostruja kroz udolinu zakovitlavši plaštove i zavijorivši barjak punom dužinom. U trenutku se činilo da stvorenje na njemu jaše vetar. Četvoronoga zmija zlatnih i skerletnih krljušti, zlatne grive poput lavlje. Svako stopalo završavalo joj se s pet zlatnih kandži. Legendarni barjak. Barjak koji većina ljudi ne bi prepoznala da ga vidi, ali prestravili bi se da mu saznaju ime.

Perin sve to obuhvati pokretom ruke dok je predvodio družinu naniže u malu dolinu. „Leja, dobro došla u logor Ponovorođenog Zmaja.“

POGLAVLJE

2

Saidin

Bezizražajnog lica Tuata'anka se zagleda u barjak koji je ponovo pao, a onda obrati pažnju na one oko vatre. Pogotovu na osobu koja je čitala, upola višu od Perina i dvostruko krupniju. „Jedan Ogijer je s vama. Ne bih ni pomislila...“ Odmahnu glavom. „Gde je Moiraina Sedai?“ Činilo se kao da, što se nje tiče, Zmajev barjak i ne postoji.

Perin pokaza ka gruboj kolibi što se nalazila najdalje uz padinu na suprotnom kraju dolinice. Zidovi i krov načinjeni su od brvana s kojih nije skinuta kora. Iako najveća, nije bila veoma velika. Možda tek dovoljno velika da ponese naziv brvnare umesto kolibe. „Ona tamo je njena. Njena i Lanova. On je njen Zaštitnik. Kada popiješ nešto toplo...“

„Ne. Moram da razgovaram s Moirainom.“

Nije se iznenadio. Sve žene što su dolazile bile su uporne u nameri da smesta razgovaraju s Moirainom, i to nasamo. Vesti koje je Moiraina odabrala da s njima podeli ostalima nisu uvek bile posebno važne, ali žene su bile napete poput lovca koji za svoju izgladnelu porodicu lovi poslednjeg zeca na svetu. Napola smrznuta stara prosjakinja odbila je ćebad i tanjir vrelog paprikaša i bosonoga se dovukla do Moirainine kolibe, po snegu koji je tada još padao.

Leja sjaha i dodade uzde Perinu. „Hoćeš li se postarati da bude nahranjena?“ Potapšala je šarenu kobilu. „Pijesa nije navikla da me nosi preko ovako razućenog zemljišta.“

„Još nema dovoljno ispaše“, odgovori joj Perin, „ali dobiće ono što možemo da joj damo.“

Leja klimnu i bez ijedne reči više požuri uz padinu zadigavši drečavozelene suknje. Plavo izvezeni crveni plašt vijorio se za njom.

Perin sjaha, izmenivši nekoliko reči s ljudima koji su ustali od vatre da se pobrinu za konje. Dade svoj luk čoveku koji je poveo Koraka. Ne, izuzev jednog gavrana ništa nisu videli sem planina i Tuata'anke. Da, gavran je mrtav. Ne, ništa im nije rekla o dešavanjima van planina. Ne, pojma nije imao hoće li uskoro poći.

Ili ikada, dodade u sebi. Moiraina ih je čitave zime tu držala. Šijenarci nisu mislili da ona izdaje naređenja, ne ovde, ali Perin je znao da Aes Sedai nekako uvek dobijaju ono što žele. Pogotovu Moiraina.

Pošto su konji odvedeni u staju od grubih brvana, jahači odoše da se ugreju. Perin se ogrnu plaštom i zahvalno pruži ruke ka vatri. Iz velikog lonca, napravljenog u Baerlonu sudeći po izgledu, dopirali su mirisi od kojih mu je već neko vreme voda išla na usta. Izgleda da je danas neko imao sreće u lovu, a od kvrgavog korenja oko susedne vatre dopirala je aroma pomalo nalik na pečenu repu. Nabra nos i usredsredi se na paprikaš. Sve više je želeo meso umesto druge hrane.

Žena u muškoj odeći gledala je ka Leji koja je upravo ulazila u Moiraininu kolibu.

„Šta vidiš, Min?“ – upita je Perin.

Ona mu priđe. Tamne joj oči behu uznemirene. Nije razumeo zašto je uporno nosila pantalone umesto suknji. Možda je to bilo zato što ju je poznao, ali nije mu bilo jasno kako je bilo ko mogao da je pogleda i umesto lepe devojke vidi suviše zgodnog mladića.

„Krparka će umreti“, tiho reče, odmeravajući ostale pored vatri. Niko nije bio dovoljno blizu da je čuje.

On je i dalje mislio o Lejinom nežnom licu. *Ah, Svetlosti! Krpari nikada nikome ne nanose zlo!* Uprkos vatri postade mu hladno. Nek sam spaljen, da samo nisam pitao. Čak i ono malo Aes Sedai što je znalo šta Min radi nije to razumelo. Ponekad je videla slike i aure oko ljudi, a ponekad čak i znala šta znače.

Masuto dođe da dugom drvenom kašikom promeša paprikaš. Šijenarac ih odmeri pogledom, a onda prstom protrlja dugi nos i široko se isceri pre no što ode.

„Krv i pepeo!“ – progundā Min. „Verovatno je zaključio da smo zaljubljeni par pa se sašaptavamo kraj vatre.“

„Jesi li sigurna?“ – upita Perin. Ona ga pogleda podignutih obrva, a on žurno dodade: „U vezi s Lejom.“

„Tako se zove? Bolje da nisam znala. Uvek je gore kad znaš, a ne možeš da... Perine, videla sam njeno lice kako joj lebdi iznad ramena pokriveno krvlju i staklastog pogleda. Ne može biti jasnije.“ Zadrhta i oštro protrlja ruke. „Svetlosti, kako želim da viđam srećnije stvari. Kao da je sve što je srećno nestalo.“

Otvorio je usta da predloži da upozore Leju, a onda ih zatvori. Nikada nije bilo sumnje u vezi s onim što je Min videla i znala, bilo to dobro ili loše. Ako je bila sigurna u nešto, to se moralo dogoditi.

„Krvavo lice“, promrmlja. „Znači li to da će nasilno umreti?“ Žacnu se kada shvati koliko je to lako rekao. *Ali šta da radim? Ako kažem Leji, ako je nekako nateram da mi poveruje, svoje poslednje dane proživće u strahu, a to ništa neće promeniti.*

Min odsečno klimnu.

Ako će nasilno umreti, to može da znači napad na logor. Ali izvidnice su odlazile svakoga dana, a straža se čuvala i danju i noću. A Moiraina reče da je zaštitila logor; nijedan stvor Mračnoga neće ga videti sem ako ne naleti pravo na njega. Pomisli na vukove. *Ne!* Izviđači će pronaći bilo koga ili bilo šta što pokušava da se približi logoru. „Daleko je od svog naroda“, reče napola sam sebi. „Krpari ne bi dovezli svoja kola dalje od podnožja brda. Odavde do tamo svašta se može desiti.“

Min tužno klimnu. „A nema nas dovoljno da pošaljemo nekog da je čuva. Čak i da to može da pomogne.“

Pričala mu je kako je pokušavala da upozori ljude na loše stvari kada je sa šest ili sedam godina prvi put shvatila da ne mogu svi da vide ono što i ona. Nije želela ništa više o tome da kaže, ali utisak da su njena upozorenja sve još samo pogoršavala, ako bi iko uopšte i poverovao u njih. Trebalo je snage da se bez dokaza poveruje u Minina čitanja.

„Kada?“ – upita. Reč mu je zazvučala hladno i tvrdo kao čelik. *Ništa ne mogu da uradim za Leju, ali možda mogu da smislim da li ćemo biti napadnuti.*

Čim on to izgovori, ona diže ruke. Ali govorila je tiho. „Ne radi to tako. Nikada ne mogu da ocenim *kada* će se nešto desiti. Samo znam da hoće, ako uopšte i shvatim šta znači ono što vidim. Ne razumeš. Viđenje ne dolazi kada ja to želim, niti znanje šta viđenje predstavlja. Jednostavno se dogodi, i ponekad znam šta znači. Nešto. Malkice. Jednostavno se desi.“ On pokuša da je smiri, ali reči su kuljale iz nje poput bujice koju nije mogao da obuzda. „Jednog dana oko nekog vidim stvari, a narednog ne. Ili obrnuto. Uglavnom ništa ne vidim ni oko koga. Aes Sedai stalno oko sebe imaju slike, naravno, kao i Zaštitnici. Mada je uvek teže shvatiti

šta one znače kod njih no kod ostalih.“ Podrobno osmotri Perina. „Tako je i s nekolicinom drugih.“

„Nemoj mi reći šta vidiš kada mene pogledaš“, oštro reče on, a onda slegnu mišićavim ramenima. Još kao dete bio je krupniji no većina ostalih, i brzo je naučio kako je lako nepažnjom povrediti ljude kada si veći. To ga je učinilo opreznim i pažljivim. Uvek je žalio kada ga bes nadvlada. „Žao mi je, Min. Nije trebalo da prasnem na tebe. Nisam hteo da te povredim.“

Iznenadena ga je pogledala. „Nisi me povredio. Strašno malo ljudi želi da zna šta vidim. Svetlost sama zna da ja ne bih htela da postoji iko drugi ko to može da uradi.“ Čak ni Aes Sedai nikada nisu čule za nekog drugog s njenim darom. One su to videle kao „dar“, čak i ako ona nije.

„Jednostavno želim da ima nečeg što bih mogao da uradim za Leju. Ne mogu s time da se nosim kao ti; da znam, a ništa ne mogu da uradim.“

„Čudno“, tiho mu reče ona, „kako ti je toliko stalo do Tuata’ana. Oni su potpuno miroljubivi, a uvek vidim nasilje oko...“

On okrenu glavu, i ona naglo ućuta.

„Tuata’ani?“ – začu se tutnjavi glas, kao divovski bumbar. „Šta s Tuata’anima?“ Ogijer im se pridružio kraj vatre, obeleživši gde je stao s čitanjem prstom veličine kobasice. Iz lule u drugoj ruci dizao se tanki pramičak duvanskog dima. Kaput visoke kragne od tamnosmeđe vune bio mu je zakopčan do grla, a oko kolena se vijorio iznad čizama podvrnutih sara. Perin jedva da mu je bio do grudi.

Loijalovo lice često je plašilo ljude. Nos mu je bio toliko širok da se skoro mogao nazvati njuškom, a i usta su mu bila preširoka. Oči mu behu veličine tacni, a debele obrve padale su mu skoro do obraza, nalik na brkove. Uši ćubastih vrhova virile su kroz dugu kosu. Neki koji nikada nisu videli Ogijera mislili su da je Trolok, mada su za većinu sveta Troloci bili legenda podjednako kao i Ogijeri.

Loijalov široki osmeh zadrhta i on trepnu kada shvati da ih je prekinuo. Perin se zapita kako bilo ko može da se plaši Ogijera. *Ali opet, neke od starih priča spominju ih kao žestoke i neumoljive neprijatelje.* U to nije mogao da veruje. Ogijeri nisu bili ničiji neprijatelji.

Min ispriča Loijalu za Lejin dolazak, ali ne i o onome što je videla. Obično je bila ćutljiva u vezi s tim gledanjima, pogotovu kada su bila loša. Umesto toga, dodade: „Ti bi trebalo da znaš kako se osećam, Loijale, odjednom uhvaćena između Aes Sedai i ovih Dvorečana.“

Loijal izusti nešto neobavezujuće, ali Min to shvati kao da se složio s njom.

„Da“, odlučno kaza. „Bila sam u Baerlonu i živela život kako sam ja htela, kada su me iznenada zgrabili i bacili Svetlost sama zna kuda. Pa, kao da je tako zaista i bilo. Ne upravljam sopstvenim životom otkad sam upoznala Moirainu. I ove seljačice iz Dve Reke.“ Prevrnu očima ka Perinu i kiselu se osmehnu. „Želela sam samo da živim kako mi se hoće, da se zaljubim u čoveka po mom izboru...“ Iznenada se zacrveni i pročisti grlo. „Hoću da kažem, šta ima loše u želji da živiš svoj život bez sveg ovog meteža?“

„Ta'veren“, poče Loijal. Perin mu mahnu da začuti, ali Ogijera je teško bilo i usporiti, a kamoli zaustaviti, kada ga zanos ponese. Po ogijerskim shvatanjima, Loijal je bio veoma užurban. Gurnuvši knjigu u džep, nastavio je pokazujući lulom. „Svi mi čitavog života utičemo na živote drugih, Min. Dok nas Točak vremena tka u Šaru, životna nit svakog od nas povlači i trza druge životne niti oko sebe. Ta'vereni čine to isto, samo mnogo, mnogo snažnije. Oni čitavu Šaru vuku – barem neko vreme – prisiljavajući je da se oblikuje oko njih. Što si im bliže, to si više zahvaćena. Priča se da si, ako bi bila u istoj sobi s Arturom Hokvingom, mogla da osetiš kako se Šara menja. Ne znam koliko je to istinito, samo sam čitao da je tako bilo. Ali to nije jednostrano. I sami ta'vereni tkani su u čvršću nit no mi ostali, s manje izbora.“

Perin se namršti. *Prokleta malo izbora koji su bitni.*

Min zabaci glavu. „Samo želim da nisu sve vreme toliko... toliko prokleta ta'vereni. Ta'vereni te potežu s jedne strane, a Aes Sedai petljaju se s druge. Šta žena da uradi?“

Loijal slegnu ramenima. „Malo šta, pretpostavljam, sve dok je u blizini ta'verena.“

„Kao da imam neki izbor“, odreza Min.

„Imala si sreću – ili nesreću, ako tako na to gledaš – da budeš u društvu ne jednog, već tri ta'verena. Randa, Meta i Perina. Ja lično to doživljam kao veliku sreću. Tako bih smatrao čak i da mi nisu prijatelji. Mislim da bih čak...“ Ogijer ih odjednom stidljivo pogleda i trznu ušima. „Obecajte da se nećete smeјati? Mislim da bih mogao da napišem knjigu o tome. Hvatao sam beleške.“

Min se prijateljski nasmeši, a Loijal ponovo ispravi uši. „To je divno“, reče mu. „Ali neki se osećaju kao da igraju kako ovi ta'vereni sviraju.“

„Nisam to tražio“, prasnu Perin. „Nisam to tražio.“

Nije obraćala pažnju na njega. „Je li se i tebi to desilo, Loijale? Da li stoga putuješ s Moirainom? Znam da Ogijeri skoro nikada ne napuštaju stedinge. Da li te je jedan od ovih ta'verena povukao sa sobom?“

Loijal se udubi u proučavanje svoje lule. „Samo sam želeo da vidim gajeve koje smo zasadili“, promrmlja. „Samo da vidim gajeve.“ Pogledao je Perina kao da traži pomoć, ali ovaj se samo isceri.

Da vidimo kako se potkovica kuje u tvoje kopito. Nije znao sve što se desilo, ali znao je da je Loijal pobegao. Imao je devedeset godina, ali po ogijerskim merilima nije bio dovoljno star da napusti steding – to su nazivali izlaskom Napolje – bez dozvole Starešine. U odnosu na ljude Ogijeri žive veoma dugo. Loijal reče da Starešine neće biti dobro raspoložene kada ga se dočepaju. Izgleda da je bio odlučan da taj trenutak odlaže što duže.

Šijenarci se uskomešaše i poustajaše. Iz Moirainine kolibe izlazio je Rand.

Čak i sa te udaljenosti, Perin ga je jasno video. Mladić crvenkaste kose i sivih očiju, istog godišta kao Perin; da stane s njim rame uz rame Rand bi ga za pola glave nadvisio, mada je, iako širokih ramena, bio vitkiji od Perina. Duž rukava crvenog kaputa visokog okovratnika imao je izvezeno zlatno trnje, a na grudima tamnog plašta isto stvorenje kao na barjaku, četvoronogu zmiju zlatne grive. Rand mu je bio prijatelj. Odrasli su zajedno. *Je smo li i dalje prijatelji? Kako možemo biti? Sada?*

Šijenarci se kao jedan pokloniše, glava uzdignutih, ali sa šakama na kolenima. „Gospodaru Zmaju“, kaza Uno, „spremni smo. Čast je služiti.“

Uno, koji jedva da je mogao prostu rečenicu da složi bez psovke, sada je govorio s najdubljim poštovanjem. Ostali rekoše za njim: „Čast je služiti.“ Masema, koji je svemu zamerao, a u čijim je očima sada sjalo obožavanje; Ragan; svi su čekali naređenje, ako je Randu bila volja da ga izda.

Rand se s padine na trenutak zagleda prema njima, a onda se okrete i izgubi među drvećem.

„Ponovo se svađao s Moirainom“, tiho reče Min. „Ovaj put, čitavog dana.“

Perin nije bio iznenađen, ali ipak je osetio blagu preneraženost. Svađati se s Aes Sedai. Vратише mu se sve priče iz detinjstva. Aes Sedai, koje su povlačile konce prestola i naroda. Aes Sedai, čiji su darovi uvek povlačili obavezu, čija je cena uvek bila manja no što se moglo poverovati, ali ipak na kraju veća no što se moglo zamisliti. Aes Sedai, čiji je gnev mogao da rascepi zemlju i dozove munje. Sada je znao da neke od tih priča nisu bile istinite, ali istovremeno ni upola toga nisu spominjale.

„Bolje da odem do njega“, reče. „Posle njihovih rasprava, uvek mu je potreban neko s kim će da popriča.“ A sem Moiraine i Lana, bilo ih je

samo troje – Min, Loijal i on – koji nisu gledali Randa kao da je iznad kraljeva. A od to troje samo ga je Perin odranije znao.

Pođe uz padinu, zastavši samo da se obazre ka zatvorenim vratima Moirainine kolibe. Leja je unutra, i Lan. Zaštitnik je retko kada bio daleko od Aes Sedai.

Randova daleko manja koliba bila je nešto niže, skrivena drvećem i podalje od ostalih. Pokušao je da živi s ostalima, ali oteralo ga je njihovo stalno strahopoštovanje. Sada se držao podalje. Preterano, po Perinovom mišljenju. Ali znao je da se Rand sada nije zaputio u svoju kolibu.

Perin požuri do mesta gde se udolina kružnog oblika iznenada pretvarala u strmoglavu liticu, pedeset koraka visoku i potpuno glatku, izuzev ponekog žbuna. Tačno je znao gde je pukotina u tom sivom kamenom zidu. Bila je jedva nešto malo šira od njegovih ramena. Uz samo tračicu svetlosti kasnog popodneva nad glavom bilo je to kao šetnja tunelom.

Pukotina beše dugačka pola milje i naglo se završavala uskom dolinicom, manje od milje dugačkom, čije je dno bilo pokriveno kamenjem i stenama, a čak i strme padine gusto pošumljene visokim kožolistima, borovima i jelama. Sunce koje je doticalo planinske vrhove bacalo je u nju duge senke. Litice ove majušne raseline bile su netaknute izuzev procepa koji je u nju vodio, i strme kao da se divovska sekira zabila u planine. Bila je još pogodnija za odbranu od udoline iz koje je došao, ali nije imala ni potok ni izvor. Niko tu nije dolazio, izuzev Randa nakon rasprave s Moirainom.

Rand je bio nedaleko od ulaza, oslonjen na grubo stablo kožolista, zagledan u dlanove. Perin je znao da su oba žigosana čapljom. Rand se nije ni makao kada Perinova čizma škripnu o kamen.

Iznenada, Rand tiho poče da govori stihove, ne dižući pogled sa šaka:

„Dvapat i dvapat označen biće,
 dvapat da živi, a dvapat da umre.
 Jednom čaplja da ga na put uputi,
 dvapat čaplja da mu ime potvrdi.
 Jednom Zmaj za izgubljene uspomene,
 dvapat Zmaj za cene neplaćene.“

Zadrhta i gurnu šake pod miške. „Ali još nema Zmajeva“, promuklo se nasmeja. „Ne još.“

Perin ga je neko vreme samo gledao. Čovek koji može da usmerava Jednu moć. Čovek osuđen da poludi od pogani na saidinu, muškoj